ZPRÁVA O POZOROVÁNÍ TAŽNÝCH MOTÝLU V ČESKOSLOVENSKU V ROCE 1977

BERICHT ÜBER WANDERFALTERBEOBACHTUNGEN IN DER TSCHECHOSLOWAKEI IM JAHRE 1977

Petr Pipek Miloslav Soldát

Tato zpráva navazuje na publikovaná pozorování výskytu tažných motýlů na území ČSSR za léta 1965-1969 (Felix 1971), 1970-1971 (Felix - Soldát 1972), 1972-1974 (Felix - Pipek - Soldát 1978), 1975 (Soldát 1978), 1976 (Pipek - Soldát 1978).Zpracování je provedeno stejným způsobem jako v předešlých zprávách, abychom umožnili snadné srovnávání.

Počet pozorovacích míst, dnů a pozorovaných kusů uvádíme ve formě tabulek podle jednotlivých měsíců. U každého druhu uvádíme dále počet pozorovatelů, jeho první výskyt v roce, hojnější výskyt,poslední pozorování, případně tah nebo přemnožení.U některých zajímavých druhů uvádíme všechny nálezy.

Před názvem každé lokality vyznačujeme, o kterou část území ČSSR jde a to těmito zkratkami: Č = Čechy, M = Morava, S = Slovensko. Další používané zkratky: ov. = vajíčko, lar. = housenka, pup. = kukla, im. = imago, ex. = exemplář. Pokud je uvedeno pouze datum, znamená to,že jde o pozorování jen jediného imága.V systematice se opět přidržujeme Prodromu Hrubého.

Seznam spolupracovníků a zkratek jejich příjmení:

Bi = Bilický,Bochov
Čv = L.Červinka,Praha
Fr = J.Franz,Rybičná,p.Javorná
Fx = V.Felix,Praha
Gw = A.Gotwald,Uh.Hradiště
Hb = O.Holub, Praha
Hg = J.Herget,Holoubkov
Hl = J.Hladký,Ivančice
Hm = J.Homola,Čes.Brod
Ho = O.Holeček,Náchod
Hu = P.Hubený,Klatovy
Ja = O.Jakeš,Brno
Jn = I.Jančik,Praha
Kf = M.Kulfan,Myjava
Kp = F.Kropáček,Dobšín
Kt = Z.Kletečka,Plzeň
Ky = J.Korynta,Kosoř,o.Pha-záp.
Nv = F.Novák, Česká Třebová
Pe = Z.Pechová,Praha
Pi = P.Pipek,Praha
Pl = I.Plevka,Praha
Pt = M.Petrů,Praha
Pu = R.Paul,Praha
Re = V.Renner,Praha
Rt = M.Rotter,Kvasiny
Ry = J.Ryšavý,Vlkoš

Sd = M.Soldát,Praha - k jeho jménu se pojí pozorování několika desítek spolu - pracovníků,zaměřených na tažné lišaje,většinou účastníků akce "Hledejte smrtihlava",organizované ve spolupráci s časopisem "ABC mladých techniků a přírodovědců ".

Sk = J.Skyva,Praha

Sn = K.Stonawski, Třinec

Šm = J.Šmelhaus, Praha

Šp = M.Štěpánek, Praha

Št = J.Šťastný,Hrádek u Rokycan

Tl = L.Traxler,Hrabová,p.Dubicko

Va = J.Vavroušek,Mikulovice

Ve = J.Verner,Týnec n.Labem

Ví = P.Vítek, Znojmo

Za = P.Záruba, Praha

Ze = J.Zelený, Praha

P I E R I D A E

A p o r i a c r a t a e g i (L.)

A. Počet pozorovatelů : 12

B. Počet pozorovacích míst :

III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	celý rok
-	1	5	10	6	-	22

C. Počet pozorovacích dnů :

-	1	5	11	6	-	23

D. Počet pozorovaných kusů : (údaje bez přemnožení)

-	1	7	110	93	-	211

přemnožení - viz text :

10000 lar.	- 800 pup.	8594 im.	7860 ov.	2280 lar.		29534 ex.
-	-	-	-	10000 im.	-	10000 ex.
					celkem	39534 ex.

Údaje,týkající se přemnožení nejsou zahrnuty do počtu pozorovatelů, míst a dnů ve výše uvedené tabulce.

E.F.H: Výčet všech nálezů: S - Kúty, okr. Senica 30.IV. (Ja); S - Malacky 2.V. (Ja); S - Nové Zámky 10.V. 2 im. (Ja); S - Kollárovo, okr. Nové Zámky 12.V. 2 im. (Ja); S - Dunajská Streda 12.V. (Ja); M - Perná, okr. Břeclav 16.V. (Ja); S - Vinné, okr. Michalovce 18.VI. 5 im. (Kf); Č - Zichovec, okr. Louny 18.VI. (Sk); Č - Mořina, okr. Beroun 23.VI. 2 im. (Sk); Č - Velká Dobrá, okr. Kladno 22.VI. (Ze); Č - Stará Huť, okr. Příbram 23.VI. 30 im. (Čv); Č - Bochov, okr. Karlovy Vary 23.VI. (Bi); Č - Medový Újezd, okr. Rokycany 24.VI. 50 im. (Hg); Č - Bochov, okr. Karlovy Vary 25.VI. (Bi); Č - Obořiště, okr. Příbram 25. VI. (Ze); Č - Jince, okr. Příbram 26.VI. 15 im. (Pl); Č - Karlštejn,

okr. Beroun v VI. 3 im. (Šm); Č - Holoubkov, okr. Rokycany 3.VII. 10 im. (Hg); Č - okolí Blatné, okr. Strakonice 3.VII. 3 im. (Sd - Fontán); Č - Oléová Vrata, okr. Karlovy Vary 3.VII. (Bi); Č - Stará Huť, okr. Příbram 6.VII. 2 im. (Ky); Č - Kardavec, okr. Příbram 18. VII. 50 im. (Hm); Č - Mirošov, Hrádek, okr. Rokycany 20.-25.VII. 27 im. (Št).

Kromě těchto jednotlivých hlášení došla 3 hlášení o přemnožení na Příbramsku, kde bylo přemnožení pozorováno i v roce 1976: Č - Příbram do 18.VII. několik desítek tisíc imag (Hm). Č - Příbram - Březové Hory (Ze): 23.-26.III. pozorovány housenky, které se rozlézaly a vyžíraly pupeny stromů. 26.III. zničeno cca 10 000 housenek. 21.V. housenky byly v 5.instaru, působily holožíry. 26.V. proveden chemický postřik proti housenkám Aporia crataegi (L.). 28.V. většina zbývajících housenek zakuklena. 800 kukel vzato do chovu. 11.-16.VI.zničeno celkem 7994 imag. 25.VI. pozorována cca 600 imag, již značně olétaných. 2.-10.VII. zničeno 134 snůšek vajíček, celkem asi 7860 kusů. 20.-27.VIII. zničeno 21 hnízd housenek, celkem cca 2280 kusů; Č - Lhota, okr. Příbram 13. - 24.IV.hlášena kalamita Aporia crataegi.Bylo provedeno chemické ošetření (Ze).

Stejně jako v předchozích letech je výskyt Aporia crataegi(L.) omezen v Čechách na oblast Příbramska,kde působí škody na ovocných stromech a musí být huben chemickými postřiky.V jiných oblastech se vyskytuje jen jednotlivě a někdy docela ojediněle. Vzhledem však k tomu, že se tento škůdce rozšiřuje i do dalších okresů, zejména do okresu Rokycany, má jeho sledování značný hospodářský význam.

r o n t i a d a p l i d i c e (L.)

Stejně jako v minulých letech došlo pouze několik hlášení z Moravy a Slovenska, kde je tento druh domácí.

A. Počet pozorovatelů: 4

D. Počet pozorovaných kusů:

V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	celý rok
2	1	10	16	1	1	31

E.F.H.: Výčet všech nálezů: S - Nové Zámky 12.V. (Ja); S - Hurbanovo, okr. Komárno 18.V. (Ja); M - Jestřabice, okr. Kroměříž 11.VI. (Ry); M - Bzenec, okr. Hodonín 20.VII. 8 im. (Gw); M - Jestřabice, okr. Kroměříž 25.VII. 2 im. (Ry);S - Vinné,okr. Michalovce 7.VIII.15 im. (Kf); S - Kúty, okr. Senica 20.VIII. (Ja); M - Perná,okr. Břeclav 2.IX.(Ja); M - Osvětimany, okr. Uherské Hradiště 9.X. (Gw).

Colias crocea (Fourcr.)

A. Počet pozorovatelů: 10

B. Počet pozorovaných míst:

VII.	VIII.	IX.	X.	celý rok
3	8	1	2	14

C. Počet pozorovacích dnů:

4	8	1	3	16

D. Počet pozorovaných kusů:

7	10	4	4	25

E.F.H.: Výčet všech nálezů: Č - Beřovice u Zlonic, okr. Kladno 20.VII. 4 im.25.VII.(Tl);Č - Únětice,okr.Praha-západ 27.VII.(Sk);Č - Praha 30. VII. (Fx); S - Čachtice, okr. Trenčín 7.VIII. (Gw); Č - Loděnice, okr. Beroun 5.VIII. (Sk); M - Perná,okr.Břeclav 20.VIII. (Ja); M - Břeclav-Poštorná 20.VIII. (Ja); M - Valtice, okr. Břeclav 20.VIII. 2 im. (Ja); S - Kúty, okr. Senica 20.VIII. 2 im. (Ja); M - Jestřabice, okr. Kroměříž 27.VIII. (Ry); Č - Karlštejn, okr. Beroun v VIII. (Šm); M - Dolní Lomná-Jablunkov, okr. Karviná 4.IX. 4 im. (Sn); M - Braníšovice, okr. Znojmo začátkem X. (Ví); M - Uherské Hradiště 6.X., 7.X. 2 im. (Gw).

Celkový počet pozorovaných kusů dosahuje jen přůměrné hodnoty minulých let.V roce 1977 byl však opět pozorován i ve středních Čechách, tedy podstatně severněji oproti minulým letům.

NYMPHALIDAE

Vanessa cardui (L.)

A. Počet pozorovatelů: 33

B. Počet pozorovacích míst:

III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	celý rok
2	5	44	25	58	42	12	3	191

C. Počet pozorovacích dnů:

2	5	67	30	103	73	18	3	301

D. Počet pozorovaných kusů:

2	13	120	88	255	147	95	3	723

E. První pozorování:S - Vinné, okr. Michalovce 27.III. (Kř); M - Uherské Hradiště 27.III. (Gw); M - Ivančice, okr. Brno - venkov 17.IV.(Hl); Č - Štolmíř, okr. Kolín 25.IV. (Hm).

F. Hojnější výskyt: Č - Anenská Studánka, okr. Ústí nad Orlicí 12. VI. 34 im. (Nv).

H. Poslední pozorování: Č - Náchod 8.X. (Ho); M - Mikulovce,okr. Šumperk 16.X. (Va); Č - Bubnování, okr. Klatovy 23.X. (Hu).

Pro V.Cardui byl rok 1977 velmi příznivý.Počet zjištěných kusů byl nejvyšší za celou dobu sledování tažných motýlů.

Vanessa atalanta (L.)

A. Počet pozorovatelů: 31

B. Počet pozorovacích míst:

IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	celý rok
1	6	17	38	70	44	21	2	199

C. Počet pozorovacích dnů:

1	6	24	74	132	83	31	2	353

D. Počet pozorovaných kusů:

1	6	30	242	718	278	46	2	1323

E. První pozorování: M - Strážnice, okr. Uherské Hradiště 30.IV. (Gw); Č - Kosoř, okr. Praha-západ 27.V. (Ky); Č - Davle-Chlomek, okr. Praha-západ 27.V. (Šp).

F. Hojnější výskyt: S - Štúrovo, okr. Nové Zámky 6.VIII. 80 im. (Sn); S - Chopok, okr. Banská Bystrica 22.VIII.-1.IX. 60 im. (Pe);Č - Davle-Třešňovka, okr. Praha-západ 13.VIII. 30 im. (Pi a Šp); Č - Strašice, okr. Rokycany 14.VIII. 24 im. (Št).

H. Poslední pozorování: Č - Karlštejn, okr. Beroun 5.XI. (Šm); Č - Horusice,okr.Jindřichův Hradec 5.XI.(Pt);M -Uherské Hradiště 24.X. (Gw).

Stejně jako u předešlého druhu, i u V. atalanta byl počet pozorovaných imag v roce 1977 vysoký. Překonal jej pouze rok 1975, kdy bylo zjištěno na území ČSSR celkem 1582 kusů.

Issoria lathonia (L.)

A. Počet pozorovatelů: 18

B. Počet pozorovacích míst:

IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	celý rok
1	13	9	16	11	7	5	62

C. Počet pozorovacích dnů:

1	16	11	28	22	11	5	94

D. Počet pozorovaných kusů:

2	27	66	365	136	54	6	656

E. První pozorování: M - Bzenec, okr. Hodonín 30.IV. (Gw); Č - Srbsko, okr. Beroun 4.V. (Sk); Č - Praha-Šárka 6.V. (Sk); Č - Pikovice, okr. Praha - západ 8.V. (Pi).
F. Hojnější výskyt: Č - Davle-Chlomek, okr. Praha-západ 22.-30.VII. á 40-50 im. (Šp); Č - Strašice, okr. Rokycany 26.VI. 50 im. (Št).
H. Poslední pozorování: Č - Týnec nad Sázavou, okr. Benešov 8.X. (Sd); Č - Davle-Chlomek, okr. Praha-západ 7.X. (Šp); Č - Pikovice, okr. Praha-západ 9.X. (Pi).

Celkový počet za rok 1977 odpovídá průměru za předchozí léta.

SPHINGIDAE

Acherontia atropos (L.)

A. Počet pozorovatelů: 5
B. Počet pozorovacích míst:

	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	celý rok
	1	1	1	1	-	1	5

C. Počet pozorovacích dnů:

	1	1	1	1	-	1	5

D. Počet pozorovaných kusů:

lar.	-	-	-	1	-	-	1
pup.	-	-	1	-	-	1	2
im.	1	1	-	-	-	-	2
= ex.	1	1	1	1	-	1	5

E.F.H. Výčet všech nálezů: M - Perná, okr. Břeclav 15.V. (Ja); Č - Novosedly nad Lužnicí, okr. Jindřichův Hradec 21.VI. (Sd - Liška); M -Nivnice, okr. Uherské Hradiště 26.VII. pup. (Sd - Lukeš); Č - Žatec, okr. Louny 5.VIII. lar. (Sd - Frýba-Verner); Č - Kladruby u Stříbra, okr. Tachov 7.X. pup. (Sd - Krajčík).
U nálezu kol-Lišky z 21.VI.1977nutno poznamenat, že se jednalo o vypěstování imaga z housenky, nalezené 24.IX.1976. Úspěšné přezimování kukly u nás je velmi vzácný a ojedinělý případ.
Dodatky k roku 1976:
S - Borinka u Bratislavy 30.VIII.(Sd - Polyczyk); M - Třebíč c IX.pup. (Sd - Dočkal). Těmito dodatky se zvyšuje rok 1976 na celkem 14 exemplářů (3 lar., 8 pup. a 3 im.).

H e r s e c o n v o l v u l i (L.)

A. Počet pozorovatelů: 12

B. Počet pozorovacích míst:

	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	celý rok
	1	-	6	7	2	16

C. Počet pozorovacích dnů:

	1	-	8	10	2	21

D. Počet pozorovaných kusů:

lar.	-	-	2	-	-	2
pup.	-	-	-	-	1	1
im .	1	-	7	13	1	22
= ex .	1	-	9	13	2	25

E.F.H. Výčet všech nálezů: M - Třebíč 28.VIII. (Sd - Dočkal); Č - Libčany, okres Hradec Králové 24.VI. (Sd - Hruška); M - Pohořelice, okr. Břeclav 8., 14. a 26.VIII. (Sd - Škůrek); S - Bratislava 15.VIII., 3., 6. a 10.IX. (Sd - Fajčík); Č - Rokycany 19.VIII. (Hg); Č - Kadaň, okr. Chomutov 28.VIII. 2 lar.(Sd - Opluštil); M - Nivnice,okr.Uherské Hradiště 29.VIII. a 11.IX. (Sd - Lukeš); M - Vlkoš,okr.Přerov 9.IX. (Ry); S - Kúty 28.IX. 2 im. (Ja); M - Perná, okr. Břeclav 17.IX. 2 im. a 24. IX. 2 im. (Ja); M - Brno-Bohunice 15.IX. (Ja); M - Ivančice,okr. Brno-venkov 20.IX. (Hl); Č - Střeškov-Vodochody, okr. Litoměřice 1.X. pup. (Sd - Sokol); Týnec nad Labem 2.X. (Ve).

Výskyt tohoto druhu, podobně jako lišaje smrtihlava, byl v roce 1977 jedním z nejslabších vůbec.

Dodatky k roku 1976:

S - Borinka u Bratislavy 4.VIII. 4 im. (Sd - Polyczyk); Č - Plchovice, okr. Ústí nad Orlicí 19.VIII. (Sd - Tupec); S - Nové Mesto nad Váhom 28.VIII. (Sd - Bulubáš); Č - Česká Třebová 27.IX.(Sd - Keprt);S - Bratislava 20.X. (Sd-Hrubiško).Těmito dodatky se zvyšuje rok 1976 na celkem 185 exemplářů (3 lar., 31 pup. a 151 im.).

C e l e r i o l i n e a t a v. l i v o r n i c a (Esp.)

Byla chycena 2 imaga. Č - Dašice v Čechách 10.IV. (Sd - Tupec); M - Čejkovice, okr. Hodonín 20.V. (Sd - Vodrážka). Je to opět po šestileté přestávce potvrzený výskyt v ČSSR.

D a p h n i s n e r i i (L.)

1 imago tohoto vzácného lišaje ulovil kol.V.Renner 11.IX.1977 na lokalité Srbsko - Koda, okres Beroun.

M a c r o g l o s s u m s t e l l a t a r u m (L.)

A. Počet pozorovatelů: 17

B. Počet pozorovacích míst:

V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	celý rok
1	4	2	5	7	2	21

C. Počet pozorovacích dnů:

1	4	2	7	7	2	23

D. Počet pozorovaných kusů:

1	4	4	8	6	2	25

E. První pozorování: M - Klentnice, okr. Břeclav 16.V. (Ja); Č - Anenská Studánka, okr. Ústí nad Orlicí 12.VI. (Nv); Č - Soběšín, okr. Kutná Hora 19.VI. (Fx).

F. Hojnější výskyt: Nebyl pozorován.

H. Poslední pozorování: M - Mikulovice, okr. Šumperk 2.X. (Va); M - Znojmo 12.X. (Ví).

ZUSAMMENFASSUNG

In der vorliegenden Arbeit sind alle Meldungen über Wanderfalterbeobachtungen in der Tschechoslowakei im Jahre 1977 zusammengefasst. Alle Angaben sind in derselben Form Wie in der vorgehenden Gesamtberichten (Felix 1971, Felix-Soldát 1972, Felix-Pipek-Soldát 1978, Soldát 1978, Pipek-Soldát 1978) angegeben, d.h. :

A.: Anzahl der Beobachter
B.: Anzahl der Beobachtungsorte
C.: Anzahl der Beobachtungstage (nicht reduziert)
D.: Anzahl der Beobachteten Stücke
E.: Erste Beobachtung im Jahre
F.: Häufiges Auftreten der Art
H.: Letzte Beobachtung im Jahre
E.,F.,H.: Alle Funde und Beobachtungen der Art

Am Ende jeder konkret angeführten Meldung befindet sich die Avkürzung des Zunames des Beobechters. Die Liste der Abkürzungen findet man in Text des Vorwortes.

Weitere oft benützte Abkürzungen :

Č - Böhmen; M - Mähren und Schlesien; S - Slowakei; im. - Falter; lar. - Raupe; pup. - Puppe; ex. - Stück; ov. - Ei; celý rok - ganzes Jahr .

Wichtigere Bemerkungen zu einzelnen Arten :

Aporia crataegi (L.) - eine Massenvermehrung wurde im Bezirk Příbram,wie im Jahre 1976,beobachtet.Darum musste eine chemische Vernichtung durchführt werden Gleichzeitig erfolgte eine Arealausbreitung in den anderen Bezirken Böhmens.

Ein ungewöhnlich grosses Vorkommen des Vanessa atalanta (L.) und Vanessa cardui (L.) wurde beobachtet.

Die Anzahl der beobachteten Wanderschwärmer war, in Vergleich mit vorigen Jahren gering. Nach einer sechsjahrigen Pause wurde in diesem Jahre Celerio lineata v. livornica (Esp.) beobachtet.

L i t e r a t u r a :

F e l i x V.,1971 : Pozorování tažných motýlů v Československu v letech 1965 - 1969, Zprávy Čs.spol.ent. 7: 7 - 54.

F e l i x V.,-S o l d á t M.,1972 : Zpráva o pozorování tažných motýlů v Československu v letech 1970 - 1971, Zprávy Čs.spol.ent.8: 125 - 150.

F e l i x V.,-S o l d á t M.,-P i p e k P.,1978 : Zpráva o pozorování tažných motýlů v Československu v letech 1972 - 1974, Zprávy Čsl.spol.ent.

H r u b ý K.,1964 : Prodromus Lepidopter Slovenska,SAV Bratislava.

S o l d á t M.,1978 : Zpráva o pozorování tažných motýlů v Československu v roce 1975, Zprávy Čsl.spolent.

P i p e k P.,-S o l d á t M.,1978 : Zpráva o pozorování tažných motýlů v Československu v roce 1976, Zpráva Čsl.spol.ent.

Adresy autorů (Anschriften der Verfasser) :

Ing. Petr Pipek, Široká 22, 110 00 Praha 1, tel. 69576

Miloslav Soldát, Vilímovská 15, 160 00 Praha 6, tel. 368305